

Nekoliko našašća novaca na skupu u Hrvatskoj i Slavoniji.¹

XXXIV. Nahodaj srebrnih ilirskih i rimskih republikanskih novaca II. i I. stoljeća prije Kr. u Vukovaru.

U zimi 1911. odronila se zemlja na prodoru, kroz koji se između vinograda trgovca Vase Mihajlovića i vlastelinskoga vinograda grofa Eltza u Vukovaru silazi k Velikoj skeli na Dunavu. Na toj zemlji poslagale se grede i daske jedne splavi, a kada se je to u proljeće uklonilo, nađoše 8. lipnja 1912. školska djeca, koja su se blizu dunavske obale igrala, na tom mjestu ulomke većega zemljanoga lonca, koji je negda gore u odronjenoj zemlji zakopan bio i kod odronjivanja na površinu došao i veći broj srebrnih novaca, koji su u njem pohranjeni bili. Jedan dio tih novaca otišao je u Dunav kao žrtva igre „žabice“, kod koje se nabacivanjem plovnatim predmetima mora površina vode više puta pogoditi a najbolji je vještak onaj, kojemu predmet četiri ili više puta odskoči od vode. Drugi dio novaca ponesoše djeca svojim kućama i razdijeliše po Vukovaru, ali veći dio pokupiše i odnesoše neki putujući Cigani, koje je nesretan slučaj baš u taj par onamo doveo. Pripovijedalo se, da su si novcem džepove upravo natrpali bili.

O tom nahodaju obavijestih ravnateljstvo arheološkoga odjela narodnoga muzeja gospoda Dr. Milutin Tićak, kr. javni bilježnik i odvjetnik listom od 11. lipnja i prof. Milan Stev. Radović listom od 12. lipnja, poslavši jedan i drugi podjedno po par komada nađenoga novca na uvid. Muzejsko je ravnateljstvo odmah uputilo oba gospodina o važnosti ovakovih skupnih nahodaja novaca u opće i upozorilo, da ovaj vukovarski donosi prvi put, u koliko se to za sada znade, izdašnjijega materijala za proučavanje novca, koji je u prvoj polovini I. stoljeća prije Kr. u Srijemu, a sigurno i u daljim krajevima Slavonije i Hrvatske općenito u prometu bio. Čim je to moguće bilo, izašalje muzejsko ravnateljstvo muzeju na službovanje dodijeljenoga gimnazijskoga profesora Vladimira Tkalčića u Vukovar, da ispita podatke o nahodaju i da nabavi što veći broj nađenih novaca i posudu, u kojoj su se nalazili. Uz pripomoć gore spomenute i neke druge gospode, među kojima valja naročito još da se spomenu gg. učitelj Mihovio Peitz i prof. Petar Kreković, izvršio je Tkalčić svoju zadaću i doneo u Zagreb, što god je nabaviti mogao. Žalibože toga ovaj put nije bilo baš jako mnogo.

¹ Prijašnji članci štampani su u sveskama I, II, IV—VI i VIII—XI ovoga časopisa.

Od lonca, u kojem su se novci nalazili, moglo se je skupiti samo nekoliko ulomaka, od kojih četiri komadića sastavljaju jedan oveći 6·3 cm visoki komad pri dnu. Lonac je bio oveća rukom građena crvenkasto-smeđa zemljana posuda, kojoj je promjer dole iznosio od prilike 8 cm a koja je gore postajala širjom. Samo surovo ugladena površina urešena je, valjda kakovom metlicom, vertikalno odozgor dole nepravilno izvučenim potezima. Srednji sloj 8 mm debelih bočina poprimio je kod palenja posude crnu boju a vidi se u njem primješanih kamenčića, pijeska i možda komadića ugljena.

Kako se iz ulomka ne može rekonstruirati cijela posuda, to se ni ne može reći, koliko je novaca u njoj bilo spremljeno. Govorilo se je, da ih je bilo oko 4000 komada, ali je po svemu, što se je doznati moglo, mnogo vjerojatnije, da ih je svega skupa bilo oko 1000. Konstatovati se je moglo samo 140 komada, od kojih je u narodni muzej dospjelo 59, dok je dalnji 81 komad prof. Tkalčić u privatnom posjedu vidio i popisao. Od tih 140 komada bilo je:

- 4 denara rimske republike,
- 88 drahmi grada Apollonije u Illyriji i
- 48 drahmi grada Dyrrhachija u Illyriji.

Ona četiri denara rimske republike iz vukovarskoga nahodaja prilično se točno mogu datirati¹. Najstariji su kovali gradski kvestori T. Mallius i Appius Claudius oko g. 91 pr. Kr., a zatim po jedan kovničari P. Porcius Laeca te L. Appuleius Saturninus oko g. 90. i Ti. Claudius Nero oko g. 80 pr. Kr. Ovaj je zadnji podjedno i najmlađi poznati novac cijele skupine, koja je valjda negdje skoro iza g. 80 pr. Kr. zakopana bila. Svi su ti rimski novci denari, od kojih se je prema ustanovi Flaminijeva zakona od g. 217 pr. Kr. kovalo po 84 komada iz jedne rimske funte srebra. Njihova je zakonita težina imala da iznosi po komadu $3\frac{3}{7}$ skrupula, dakle po prilici 3·89 gr. Faktična težina vukovarskih primjeraka iznosi 3·85, 3·81, 3·76 i 3·75 gr, te prema tomu u bitnosti odgovara propisanoj težini.

Znatno je veći dio vukovarskoga nahodaja sastojao od drahmi ilirskih gradova Apollonije i Dyrrhachija, koje su znatno laglje od rimskoga denara. Zajednički tipovi tih novaca jesu krava sa sisajućim teletom na jednoj a t. zv. Alkinojevi vrtovi na drugoj strani. Na novcima grada Apollonije je krava okrenuta na lijevo a na dyrrhachijskima na desno. Na toj je strani zapisano u nominativu ime jednoga činovnika, koji je imao posla s kovnicom, a ima tu još i daljnjih znakova, koji su kod apollonijskih novaca obično monogrami a kod dyrrhachijskih likovi, koji su jedni i drugi valjda biljezi kontrolnih organa. Na strani, na kojoj su t. zv. Alkinojevi vrtovi, zapisano je skraćeno ime grada i jedno ime u genetivu, valjda eponymnoga gradskoga magistrata. Ovi su se novci u tom obliku u ogromnim količinama kovali negdje od prilike oko g. 229—100 pr. Kr. a služili su općenito kao trgovinski novac u prometu po jadranskim obalama i po balkanskim zemljama. U područje njihova kolanja spadale su, kako to česti nahodaji pojedinih novaca dokazuju, dapače i Hrvatska, Slavonija, Ugarska i Erdelj. Normalna težina ovih ilirskih drahmi iznosila je od prilike 3·41 gr. ili 3 rimska skrupula, a to je odgovaralo $\frac{3}{4}$ najstarijega g. 269. pr. Kr. uvedenoga rimskoga denara od normalno 4·55 gr. Tim ilirskim drahmama

¹ Srvani o datiranju Grueber, Coins of the Roman republic in the British Museum.

sasma je bio izjednačen jedan novac, što su ga za trgovački promet s ilirskim krajevima Rimljani negdje između g. 228 i 217 pr. Kr. uveli bili a koji se je po svom tipu (Viktorija pred tropejem) nazivao victorijatom. Ilirske drahme vukovarskoga nahodaja sigurno nisu vrijedile onoliko, koliko jedan rimski denar, od kojega su u I. stoljeću pr. Kr. i prema propisu bili za $\frac{1}{8}$ laglji. Komadi, što su dospjeli u narodni muzej, izvagali su se, pa se je konstatovalo, da je jedna apollonijska drahma dapače i nešto teža (3·43 gr), nego što bi to moralo biti, a jedna dyrrhachijska da ima baš točno propisanih 3·41 gr. Ali mnogi su se komadi uslijed dulje uporabe, koja je kod nekih trajala sigurno i više od 50 godina, znatno izlizali, pa su od svoje prvobitne težine izgubili. Najlaglje apollonijske drahme imaju tako samo 2·86 i 2·81 gr a dyrrhachijske 2·88, 2·83 i dapače samo 2·50 gr. U kakvom su razmjeru u Panoniji ovakove izlizane ilirske drahme stojale spram rimskoga denara, ne može se naravno ustanoviti, ali za $\frac{3}{4}$ denara se možda nisu uzimale, kada med njima ima komada, koji nisu vrijedili niti $\frac{2}{3}$ denara. Mora se doduše priznati, da je samo jedan od 55 komada u muzejskoj skupini tako prelagan, dočim su svi ostali teški $\frac{3}{4}$ reduciranoga denara od g. 217. a neki i više.

Iz vukovarskoga nahodaja vidili su se ovi novci:

Apollonia.

Tloris t. zv. Alkinojevih vrtova. Napis Na l. okrenuta krava sa sisajućim tetom. Ime činovnika u genetivu. AΠΟΑ i ime činovnika u nominativu.

1. Ἀνεία Ἄριστων
Ar.; 7+10 kom.¹ Tež. 3·26, 3·25, 3·19, 3·13, 3·10, 3·01, 2·82 gr. — Alfred Maier Die Silberprägung von Apollonia und Dyrrhachion u Wiener numismatische Zeitschrift. Neue Folge, Band I 1908. br. 12.
2. Ἀνδρίσκου Νικάνδρου. Monogram, načinjen od slova ANΔPK, dakle slovâ, koja su sadržana u imenu činovnika spomenuta na drugoj strani novca.
Ar.; 4+6 kom. Tež. 3·35, 3·21, 3·02, 2·96 gr. Maier br. 13.
3. Ἀντοβούλου Νικήν
Ar.; 5+10 kom. Tež. 3·43, 3·39, 3·31, 2·98, 2·86 gr. Maier br. 31.
4. Δαμοφώντος Τιμήν. Monogram, načinjen od slova ΠΑΚ
Ar.; 6+12 kom. Tež. 3·27, 3·18, 3·15, 3·09, 3·07, 2·99 gr. Maier br. 36.
5. Ἐπιλάδου Ἄγίας
Ar.; 8+10 kom. Tež. 3·40, 3·40, 3·30, 3·29, 3·22, 3·17, 3·07, 3·02 gr. Maier br. 38
6. Ἐπιλάδου Ἄριστων
Ar.; 1+0 kom. Tež. 2·81 gr. Maier nema.

¹ Prva brojka označuje broj novaca, koji su dospjeli u narodni muzej a druga one, koji su se

vidili u privatnom posjedu. Težina se je mogla ustanoviti samo kod muzejskih komada.

7. Λυσῆνος Ἄριστων. Monogram, načinjen od slova AP, dakle onih, kojima počima ime činovnika na istoj strani novca.
Ar.; 3+0 kom. Tež. 3·29, 3·16, 3·14 gr. Maier br. 63.
8. Νίκωνος Σωσικράτης
Ar.; 0+1 kom. Maier br. 78.
9. Παρμηῆνος Μόσχιλος, dole zvijezda.
Ar.; 0+1 kom. Maier br. 82.
10. Χαίρημος Ἐσνοκλῆς
Ar.; 1+3 kom. Tež. 3·17 gr. Maier br. 99.

Dyrrhachium.

- Tloris t. zv. Alkinojevih vrtova. Napis ΔΥΡ i ime činovnika u genetivu. Na d. okrenuta krava sa sisajućim tetom. Ime činovnika u nominativu.
11. Ἀγαθίωνος Μενίσκος. Gore orao s raširenim krilima; dole kormilo.
Ar.; 2+0 kom. Tež. 3·28, 3·22 gr. Maier br. 91.
12. Ἀριστήνος Σιλανός. Dole munja.
Ar.; 0+3 kom. Maier br. 129.
13. Ἀριστήνος Φίλων. Dole munja.
Ar.; 0+1 kom. Maier br. 131.
14. Ἀρχίππου Μενίσκος. Dole kormilo.
Ar.; 0+7 kom. Maier br. 144.
15. Διονυσίου Μενίσκος. Gore na d. okrenuti gavran.
Ar.; 8+2 kom. Tež. 3·28, 3·21, 3·20, 3·19, 3·19, 3·16, 3·10, 2·83 gr. Maier br. 201.
16. Κάλλωνος Μενίσκος. Gore na d. leteća Nika s vijencem; dole munja.
Ar.; 1+3 kom. Tež. 3·41 gr. Maier br. 256.
17. Λυκίσκου Μενίσκος. U polju d. stojeća odjevena ženska figura s Izidinim nakitom na glavi.
Ar.; 2+2 kom. Tež. 3·37, 3·14 gr. Maier br. 278.
18. Μενίσκου Φίλων. Gore na d. okrenuta Helijeva glava sa zračastom krunom.
Ar.; 5+8 kom. Tež. 3·17, 3·14, 3·10, 3·05, 2·88 gr. Maier br. 305.
19. Φιλοδάμου Ἐένων. Gore orao; dole trčeci pas.
Ar.; 0+2 kom. Maier br. 388.
20. Φιλώτα Μενίσκος. U polju d. baklja; dole na d. trčeci pas.
Ar.; 2+0 kom. Tež. 3·28, 2·50 gr. Maier br. 396.

Roma.

Familia Appuleia. Kovničar L. Appuleius Saturninus (oko g. $\frac{664 \text{ a. u. c.}}{90 \text{ pr. Kr.}}$).

21. Na l. okrenuta glava božice Rome s krilatim kacigom. L · SATVRN Saturnus, sa srpom u d. ruci, na na d. jurećem četveropregu. U polju slovo P

Ar. Tež. 3·85 gr. — E. Babelon Description des monnaies de la république Romaine I str. 208 br. 1.

Familia Claudia. Kovničar Ti. Claudius Nero (oko g. $\frac{674 \text{ a. u. c.}}{80 \text{ pr. Kr.}}$).

22. Na d. okrenuto poprsje Diane s lukom i tobolcem; pred njim S · C TI · CLAUD · TI · F · AP · N · Viktorija, s vijencem i palmom u rukama, na na d. jurećem dvopregu. Pod konjima A · IIII

Ar. Nummus serratus. Tež. 3·76 gr. — Babelon I str. 349 br. 5.

Familia Mallia. Kovničari T. Mallius i Appius Claudius, gradski kvestori (oko g. $\frac{663 \text{ a. u. c.}}{91 \text{ pr. Kr.}}$).

23. Na d. okrenuta glava božice Rome s krilatim kacigom; iza nje trouglast predmet s urisanim kolobarom. AP · CL · T · MALL · Q · RR Viktorija na na d. jurećem tropregu.

Ar. Tež. 3·75 gr. — Babelon II str. 169 br. 1.

Familia Porcia. Kovničar P. Porcius Laeca (oko g. $\frac{664 \text{ a. u. c.}}{90 \text{ pr. Kr.}}$).

24. P. LAECA Na d. okrenuta glava božice Rome s krilatim kacigom; pred njom X PROVOCO Na l. okrenut stojeći čovjek s oklopom i mačem te podignutom desnicom; pred njim stoji u togu odjeven čovjek a iza njega licitor, koji nosi fascas.

Ar. Tež. 3·81 gr. — Babelon II str. 370 br. 4.

* * *

Kako se već prije spomenulo, nisu novci gradova Apollonije i Dyrrhachija u Hrvatskoj i Slavoniji nikakva rijetkost. Po pouzdanim vijestima našla se je dapače kao sada u Vukovaru ovakova, ali znatno manja skupina tih novaca prije nekoliko godina u daljskim vinogradima i prodala navodno bosansko-hercegovačkomu muzeju u Sarajevu. O tom se nahodaju ovdje ne može dalje govoriti, jer o njem nisu iz Sarajeva radi selenja tamošnjih zbirki za vremena prispjeli potanji podaci.

Osim vukovarskih komada ima u narodnom muzeju u Zagrebu još 108 apollonijskih i 115 dyrrhachijskih drahmi, a za veći je dio tih novaca poznato i mjesto u Hrvatskoj i Slavoniji, gdje su se našli, gdje su dakle u II. i I. stoljeću prije Kr. u prometu bili. Za jednu četvrtinu apollonijskih i polovinu dyrrhachijskih drahmi nije dođuše poznato, gdje su se našle, ali je gotovo sigurno, da su i od ovih mnoge iz naših krajeva. Kod novaca, kod kojih je dalje dole zabilježeno, da su iz Osijeka i Zemuna, ima se razumjeti, da su tamo kupljeni, te da je moguće, da su djelomice i iz drugoga kojega mjesta u okolici. Za ostale komade je provenijencija pouzdana.

Prouči li se popis nalazišta točnije, upast će u oči, da su ta mjesta gotovo nanizana uz neke stanovite trgovačke puteve, da ih je najviše iz nekih mjesta uz

Dunav od Zemuna do Dalja, te odavle dalje uz Dravu preko Osijeka do Podgajaca podravskih. Nekoliko komada ima i iz posavskih mjesta od Zemuna do Mitrovice a odavle onda njihov put ide preko Kukujevaca, Privlake, Cerne, Vinkovaca i Trpinje opet u Osijek, odvajajuć se još i u Gorjan. Iz zapadnih slavonskih krajeva nije u narodni muzej dospio nijedan komad a iz hrvatskih županija samo 4 komada iz Siska i 2 poblize nepoznate provenijencije iz Hrvatske. Iz toga se ponajprije mora zaključiti, što je i po drugim nahodajima poznato, da je uz Dunav, Dravu i Savu u II. i I. stoljeću pr. Kr. bio veći broj naselbina i da su ti krajevi stajali u indirektnom trgovačkom saobraćaju sa jadranskim ilirskim krajevima, uslijed čega su novci ilirskih gradova ovamo dospjeli. Što tih novaca osim iz Siska nema u narodnom muzeju iz nijednoga mjesta zapadno od Vinkovaca, Gorjana i Podgajaca na Dravi, još ne dokazuje, da ih se tamo nije našlo ili ne može naći,¹ nego je to samo posljedica činjenice, što veći dio antiknih novaca numizmatičke zbirke narodnoga muzeja potječe iz srijemske, istočnoga dijela virovitičke županije i Siska, dok su ostali krajevi zemlje dosele za taj dio zbirke dosta malo doprinjeli.

Kako su porazdijeljena mjesta, iz kojih ima ilirskih srebrnih novaca u narodnom muzeju u Zagrebu, može se viditi iz slijedećega prvoga popisa, a iz drugoga popisa se može potanje viditi, kakov se je gdje novac našao.

A.

Popis mjesta, iz kojih ima srebrnih novaca gradova Apollonije i Dyrrhachija u narodnom muzeju u Zagrebu:

	Apollonia		Dyrrhachium			Apollonia		Dyrrhachium	
	Drahme,	polu-drahme.	Drahme,	polu-drahme.		Drahme,	polu-drahme.	Drahme,	polu-drahme.
Zemun	2	—	3	—	Progar	1	—	—	—
Novi Banovci na Dunavu ²	15	—	7	—	Kupinovo	1	—	—	—
Surduk	5	—	3	—	Hrtkovci ³	1	—	—	—
Stari Slankamen	5	—	1	—	Jarak ⁴	—	—	1	—
Novi Slankamen	—	—	1	—	Mitrovica	2	—	—	—
Stara Pazova	1	—	—	—	Kukujevci	—	—	1	—
Golubinci	1	—	—	—	Privlaka	1	—	—	—
Mihaljevci	—	—	1	—	Cerna	1	—	—	—
Boljevci	1	—	—	—	Vinkovci	2	—	2	—
					Sotin	3	—	2	—

¹ Spominju se iz Senja dva novca u zbirki prof. Žanića (Program realne gimnazije u Senju za g. 1889 str. 6), a jedan srebrni novac grada Apollonije iz I. stoljeća pr. Kr. u dvorskoj numizmatičkoj zbirki u Beču nađen je na Srednjem vrhu kod Tolića u Hrvatskoj (Schlosser Beschreibung der altgriech. Münzen der kunst.-histor. Sammlungen des a. h. Kaiserhauses str. 34 br. 101).

² Odavde ima i jedan bakreni apollonijski novac iz doba cara Commoda.

³ Odavde ima g. Jova Kritovac u Zagrebu 2 apollonijske drahme sa *Αινέα* — *Ἀρίστην* i sa *Ἐπιχάδου* — *Ἀγίας* i jednu dyrrhachijsku sa *Ἀσκληάπου* — *Φιλώτας*.

⁴ Iz muzejskih spisa dalo se je konstatovati, da se je jedna apollonijska drahma sa *Ἀδοβούλου* — *Νικῆν* našla i u šumi Dobreću kod Jarka.

	Apollonia		Dyrrhachium			Apollonia		Dyrrhachium	
	Drahme,	polu- drahme.	Drahme,	polu- drahme.		Drahme,	polu- drahme.	Drahme,	polu- drahme.
Vukovar	2	—	3	—	Starigrad hvarski				
Trpinja	1	—	2	—	u Dalmaciji	—	—	1	—
Srijem	2	—	4	—	Južna Dalmacija	1	—	—	—
Dalj	11	—	1	—	Stolac u Herce-				
Sarvaš	1	—	—	—	govini	—	—	1	—
Osijek ¹	6	—	10	—	Crnagora	—	—	1	—
Gorjan	—	—	1	—	Sjeverna Srbija	1	—	—	—
Podgajci					Stara Srbija	—	—	3	—
podravski	—	—	1	—	Bugarska	—	—	1	—
Slavonija	—	—	1	—	Nepoznata pro-				
Sisak	—	1	3	—	venijencija	41	—	58	3
Hrvatska	—	—	2	—		108	1	115	3

B.

Popis srebrnih novaca gradova Apollonije i Dyrrhachija u narodnom muzeju u Zagrebu (osim onih iz vukovarskoga nahodaja).

Apollonia.

Drahme (oko 229—100 pr. Kr.).

Tako zvani Alkinojevi vr- Na l. okrenuta krava sa si-
tovi. ΑΠΟΛΑ i ime u ge- sajućim teletom. Ime u no-
netivu. minativu.

Ime na prednjoj strani:

Ime na naličju:

Provenijencija:

1. Ἀγῆνος

Καλλήν; u polju l. Φ, dole monogram možda od slova ΔΑΜΗ. 1 kom.

Novi Banovci na Dunavu (3·15).²

2. ΑΠΟΛΑ Α ΑΠΟΛΑ Α³

Isto. 1 kom.

Novi Banovci (2·39).

3. Αἰνέα

Ἀγίας 1 kom.

Kupinovo (3·02).

4. Αἰνέα

Ἀρίστων 19 kom.

Novi Banovci 4 kom. (3·26, 2·69, 2·31, 2·16 platiran), Surduk (3·24), Stari Slankamen (3·13), Stara Pazova (3·03), Privlaka (3·10), Cerna (2·63), Sarvaš (3·07), Osijek (2·61), nepoznata 8 kom. (2·95, 2·76, 2·69, 2·41, 2·20, 2·07, 2·02, 1·90).

5. Ἀδρίσκον

Νικάνδρος; dole monogram od slova ΑΝΔΡΚ. 6 kom.

Surduk (3·05), Stari Slankamen (3·12), Sotin (2·92), Dalj (3·05), Osijek (2·87), nepoznata (2·79).

¹ Odavde ima u gradskom muzeju u Osijeku 8 drahmi grada Dyrrhachija. Sr. V. Celestin u Vjesniku hrv. arh. dr. N. s. VII str. 23.

² U zaporkama je težina u gramima.

³ Kod kovanja dvaput udaren; ime je bilo Ἀγῆ-
νος.

Ime na prednjoj strani:	Ime na naličju:	Provenijencija:
6. Ἀρχηγος	Θεόδοτος; dole polumjesec. 1 kom.	Novi Banovci (3·16).
7. Αὐτοβούλου retrogradno.	Ἀγίας 1 kom.	Dalj (2·31).
8. Αὐτοβούλου	Νικήν 16 kom.	Novi Banovci 2 kom. (3·49, 2·59), Stari Slankamen (3·36), Progar (3·19), Vinkovci (2·73), Vukovar (2·58), Trpinja (2·84), Srijem 2 kom. (3·15 probušen, 2·71), Osijek 2 kom. (3·06, 3·03), nepoznata 5 kom. (3·15, 2·93, 2·53, 2·52, 2·39).
9. Αὐτοβούλου	Σιμίας; dole ΔΕ 3 kom.	Boljevci (3·22), Dalj (3·51), nepoznata (2·93).
10. Δαμοφώντος	Τιμήν; dole monogram od slova ΠΑΝΚ 19 kom.	Zemun (3·28), Novi Banovci (2·90), Surduk (3·00), Sotin (2·88 platiran), Mitrovica (3·31), Dalj 3 kom. (3·03, 3·00, 2·69), Osijek (3·13), Sjeverna Srbija (2·96), nepoznata 9 kom. (3·14, 2·85, 2·79, 2·53, 2·37, 2·34, 2·09, 2·07, 2·02).
11. Ἐπικάδου	Ἀγίας 16 kom.	Novi Banovci 2 kom. (2·86, 2·70), Surduk (3·07), Stari Slankamen (2·99), Sotin (2·96), Vukovar (2·79), Mitrovica (2·47 probušen), Dalj 4 kom. (3·10, 3·09, 3·02, 2·98), nepoznata 5 kom. (3·11, 3·10, 3·00, 2·80, 2·73).
12. Ἡρακλείδα	Ψν Krava na d. 1 kom.	Nepoznata (3·30).
13. Λυσανία	Μάρκος; dole monogram od slova ΜΑΡΚ 1 kom.	Novi Banovci (2·97).
14. Λυσήνος	Ἀρίστων; dole monogram od slova ΑΡ 5 kom.	Novi Banovci (2·76), Stari Slankamen (2·48 platiran), Vinkovci (3·18), Dalj (3·09), nepoznata (3·03).
15. Μενεχράτεος	Καλλίων 1 kom.	Nepoznata (2·78).
16. Μνασία	Ἀριστήν 1 kom.	Nepoznata (2·78).
17. Νικαγαθοῦ	Ψόλλος Krava na d. 1 kom.	Hrtkovci (3·17).
18. Νίκωνος	Σωσικράτης 4 kom.	Novi Banovci (2·86), Surduk (3·06), Osijek (2·31), nepoznata (2·71).
19. Χαιρήνος	Ἐενοκλής 5 kom.	Zemun (3·10), nepoznata 4 kom. (3·13, 2·96, 2·93, 2·30).
20. Χαρικλέος	Θεόδωρος; dole klas. 1 kom.	Južna Dalmacija (2·98 probušen).
21. Ψόλλου	Ἀριστήν; u polju l. baklja, dole vijenac. 2 kom.	Golubinci (3·13), nepoznata (3·10).
22. Barbarski napis.	Ἀρίστων 1 kom.	Nepoznata (1·99).

Ime na prednjoj strani:	Ime na naličju:	Provenijencija:
<i>Poludrahma.</i>		
T. zv. Alkinojevi vrtovi. ΑΠΟΛ i ime u genetivu	Prednja polovina na d. okrenute stojeće krave. Skraćeno ime.	
23. Τιμοκράτεος	Φι (. . .)	Sisak (1·54).
<i>Drahma iz prelaznoga doba oko g. 100 pr. Kr.</i>		
Plamen nymphaja i pastirski štap u dvostrukom četverokutu. ΑΠΟΛ i ime u genetivu	Krava s teletom na l. Ime u nominativu.	
24. Χαίρηγος	Αἰβάτιος; dole klas. 1 kom.	Nepoznata (2·93).
<i>Drahme s Apollonovom glavom (oko 100 pr. Kr. do Augustova doba).</i>		
Ovjenčana Apollonova glava na l.	Tri oko jedne vatre plešuce Nymphe, od kojih obje krajne drže u jednoj ruci baklju. Izmed njih ΑΠΟΛ	
25. Ἀγωνίππου	Δινοκράτης Ἐριμνάσιτου.	Nepoznata (3·23).
26. Δεινοκράτεος	Ἀρίσταρχος Ἴππο (. . .)	Nepoznata (3·73).
27. Φίλων Glava na d. U polju d. neki monogram.	Βίων	Nepoznata (3·06 probušen).
Dyrrhachium.		
<i>Najstarija tridrahma (oko 450—350 pr. Kr.).</i>		
28. T. zv. Alkinojevi vrtovi. Napis ΔΥΡ a na četvrtoj strani buzdovan.	Na d. okrenuta krava sa sisajućim teletom.	Tež. 10·38 gr.
<i>Korintski stater (oko 350—300 pr. Kr.).</i>		
29. Glava Athene s kaci- gom na d.; iza nje Δ i buzdovan, pred njom delfin.	Leteći Pegaz na d.	Tež. 8·45 gr.
<i>Korintske poludrahme (oko 300—229 pr. Kr.).</i>		
30. Glava Heraklova s lav- ljom kožom na d.	Leteći Pegaz na d. Napis ΔΥΡ; dole klas.	Tež. 1·76 gr.
31. Isto.	Isto. Napis ϞΥΔ; dole ΔΑ u monogramu.	Tež. 1·74 gr.
32. Isto.	Isto. Napis ϞΥΔ; dole ΤΑ	Tež. 2·58 gr.
33. Isto.	Isto. Dole Δ, gore Ι	Tež. 2·34 gr.

34. Isto. Isto. Dole nejasan mono-gram. Tež. 2·04 gr.
35. Isto ali na l. Isto ali na l. Lijevo i gore tragovi po jednoga slova. Tež. 1·28 gr.

Tridrahma kralja Monunija (oko 300 pr. Kr.).

36. T. zv. Alkinojevi vrtovi. Gore i dole ΔΥ-P, na stranama ΒΑCΙΑΕΟC — ΜΟΝΟΥΝΙΟΥ Na d. okrenuta krava sa sijajućim teletom. Gore dolnja čeljust kalydonskoga vepra. Tež. 10·35 gr.

Drahme (oko 229—100 pr. Kr.).

- T. zv. Alkinojevi vrtovi. ΔΥΡ i ime u genetivu. Na d. okrenuta krava sa sijajućim teletom. Ime u nominativu.

Ime na prednjoj strani:	Ime na naličju:	Provenijencija:
37. Ἀγαθίωνος	Μενίσκος; gore orao, dole kormilo.	Nepoznata provenijencija (3·03).
38. Ἀγαθίωνος retrogradno.	Μενίσκος. Znaci se ne vide.	Bugarska (2·19 platiran).
39. Ἀγαθίωνος	Ἐόνων; gore orao, dole kormilo. 2 kom.	Vukovar (2·72), nepoznata (2·83).
40. Ἀμόντα	Ἐόνους; u polju d. rog obilja, dole kormilo. 1 kom.	Novi Slankamen (3·25).
41. Ἀμόντα	Κτηρός. Isti znakovi. 1 kom.	Nepoznata (3·28 probušen).
42. Ἀριμνάστου	Ἡρόδοτος; dole grozd. 1 kom.	Osijek (3·23).
43. Ἀριστήνος	Ἀριστόδαμος 1 kom.	Nepoznata (3·23).
44. Ἀριστήνος	Φίλων; dole munja. 1 kom.	Nepoznata (2·18).
45. Ἀριστομένεος	Στρατόνικος; u polju d. klas, dole grozd. 1 kom.	Nepoznata (3·07 probušen).
46. Ἀρνίσκου	Ἀλκαῖος; u polju l. buzdovan (?), dole trozub. 1 kom.	Stara Srbija (3·01).
47. Ἀρχίππου	Μενίσκος; dole kormilo. 4 kom.	Sisak (2·85), nepoznata 3 kom. (3·18, 3·10, 2·89).
48. Ἀσλάπου	Ἐχέφρων; u polju l. buzdovan, d. klas, dole grozd. 3 kom.	Jarak (3·32), Kukujevci (3·25), Crnagora (3·04).
49. Ἀσλάπου	Φιλώτας. Isti znakovi. 2 kom.	Surduk (3·24), nepoznata (3·26).
50. Δαμαγέος	Ἀλκαῖος; dole plug. 1 kom.	Osijek (3·06).
51. Δαμηῆνος	Δάζιος; u polju d. klas, dole grozd. 1 kom.	Vukovar (3·33).
52. Δαμηῆνος	Ἐοκτήμων. Isti znakovi. 1 kom.	Vukovar (3·19).
53. Δαμηῆνος	Ἐόνους. Isti znakovi. 1 kom.	Mihaljevci (3·25).
54. Δαμηῆνος	Ἐόνων. Isti znakovi. 4 kom.	Trpinja (3·28), Osijek (3·40), nepoznata 2 kom. (3·42, 3·14).

Ime na prednjoj strani:	Ime na naličju:	Provenijencija:
55. Δαμήγος	Φιλόστρατος. Isti znakovi. 2 kom.	Srijem (3·29), nepoznata (3·03 probušen).
56. Δεινουκλέος	Ἴπ 1 kom.	Osijek (3·35).
57. Διονυσίου	Μενίσκος; gore gavran na d. 9 kom.	Zemun (3·23), Novi Banovci (3·38), Vinkovci (3·28), Osijek (3·23). nepoznata 5 kom. (2·74, 2·61, 2·60, 2·50, 2·37).
58. ΔΘΙΩΛΑ	Μ 1 kom.	Nepoznata (3·17).
59. Ἐορταίου	Μαχάτας; dole buzdovan. 1 kom.	Nepoznata (3·11).
60. Ἐορταίου	Στρατόνικος; dole nejasan znak. 1 kom.	Sotin (3·22 probušen).
61. Ζωπύρου	Λυσίγν; gore Helijeva glava na d., u polju d. sova. 1 kom.	Sisak (3·35).
62. Ζωπύρου	Μαχάτας. Isti znakovi. 1 kom.	Novi Banovci (2·02 okrhan).
63. Ζωπύρου	Φιλώτας. Isti znakovi. 1 kom.	Stara Srbija (2·95).
64. Θεάγρος	Ἐῦπορος; dole pčela. 1 kom.	Nepoznata (3·20).
65. Θεραία	Ἀντίγονος; u polju d. buzdovan, dole luk. 1 kom.	Osijek (3·37).
66. Καλλιγρος	Φιλώτας; u polju l. rog obilja, dole Helijeva glava. 1 kom.	Nepoznata (3·22).
67. Καλλιωνος ίνας; dole suncobran. 1 kom.	Nepoznata (2·90).
68. Κάλλωνος	Μενίσκος; gore na d. leteća Nika s vijencem, dole munja. 3 kom.	Novi Banovci 2 kom. (3·02, 2·67) Stara Srbija (3·10 probušen).
69. Κλεάνορος	Φιλώτας; u polju l. baklja, desno Φ. 1 kom.	Nepoznata (1·92 izlizan).
70. Κλειτορίου	Μάαρκος; dole ΛΕ 1 kom.	Podgajci podravski (2·92 platan).
71. Κυρβάσου	Σωτίων. 1 kom.	Nepoznata (3·09).
72. Λυκίσκου	Μενίσκος; u polju d. stojeća žena. 8 kom.	Surduk (3·09), Stari Slankamen (2·66), Osijek (2·91), nepoznata 5 kom. (3·14, 2·85, 2·70, 2·65, 2·54).
73. Λύκου	Παγκράτης; u polju d. buzdovan, dole kormilo. 1 kom.	Vinkovci (3·31).
74. Λυσίγρος	Ἴπ 1 kom.	Starigrad hvarski (3·57).
75. Μενέκκα	Φιλώτας; gore oraο na munji. 1 kom.	Nepoznata (3·04).
76. Μενίσκου	Φύλων; gore Helijeva glava na d. 16 kom.	Zemun (2·97), Dalj (3·16), Gorjan (2·73), Stolac (2·98), nepoznata 12 kom. (2·98, 2·88, 2·76, 2·75, 2·68, 2·35, 2·26, 2·24, 2·19, 2·15, 2·12, 2·08).

Ime na prednjoj strani:	Ime na naličju:	Provenijencija:
77. Νεβρίσκου	Λεόκιος; dole luk. 1 kom.	Sisak (3·22).
78. Νικόλλου	Ἐόνου; gore pijetao, u polju d. rog obilja, dole Asklepijev štap. 1 kom.	Hrvatska (2·77).
79. Νικόλλου	Φιλήμων. Isti znakovi. 1 kom.	Srijem (3·24).
80. Νικόλλου	Φιλόταξ. U polju d. buzdovan. 1 kom.	Osijek (3·36).
81. Ὀβρίμου	Ἡρόδοτος; gore kape Dioskura. 1 kom.	Nepoznata (3·12).
82. Πατερῆνος	Ἴπ 1 kom.	Nepoznata (2·98).
83. Πύρρα i buzdovan.	Ξένων; gore orao. 3 kom.	Trpinja (3·27), Osijek (3·20), nepoznata (3·44)
84. Στράτωνος	Ἀλκαῖος; dole pčela. 2 kom.	Nepoznata (3·20, 3·17).
85. Τιμέα	Ἀλκαῖος; dole grozd. 1 kom.	Nepoznata (2·95).
86. Φαλακρίωνος	Ἀφροδείσιος; gore zvijezda. 1 kom.	Nepoznata (3·01).
87. Φαλακρίωνος	Κλέων. Isti znak. 1 kom.	Novi Banovci (2·63).
88. Φανίσκου	Κτητός; gore Izidina glava, u polju d. klas i grozd. 1 kom.	Hrvatska (2·84).
89. Φιλλία	Ξένων; gore kape Dioskura, u polju l. klas a d. baklja. 2 kom.	Nepoznata (3·08, 2·64 probušen).
90. Φιλοδάμου	Γλαῦκος; dole kormilo. 1 kom.	Novi Banovci (2·83).
91. Φιλοδάμου	Ἡρόδοτος. Isti znak. 1 kom.	Zemun (3·07).
92. Φιλοδάμου	Ξένων; gore orao, dole trčeci pas. 2 kom.	Osijek (3·30), Slavonija (2·96).
93. Φιλότα	Μενίσκος; u polju d. baklja, dole trčeci pas. 5 kom.	Novi Banovci (3·27), Surduk (2·95), Srijem (3·18 probušen), nepoznata 2 kom. (2·65, 2·19).
94. Χαροπίνου	Κτητός; u polju d. tronog, dole nejasan biljeg. 1 kom.	Nepoznata (2·91 platiran).
95. Χαροπίνου	Ξένων; gore orao, u polju d. luk. 3 kom.	Srijem (3·13), nepoznata 2 kom. (3·23, 2·92).
96. Izlizado.	Izlizado. Dole pas. 1 kom.	Sotin (2·59).
97. Izopačen barbarski napis.	Ἀλέξανδρος. 1 kom.	Nepoznata (2·83).
<i>Poludrahme.</i>		
T. zv. Alkinojevi vrtovi. ΔΥΡ i ime u genetivu.	Prednja polovina na d. okrenute stojeće krave. Skraćeno ime.	
98. Λόκου	Ἄντι; dole krmilo.	Nepoznata (1·47).
99. Νεβρίσκου	Λεόκι . .	Nepoznata (1·59).
100. Πυρρίχου	Σω	Nepoznata (1·48).

XXXV. Nahodaj rimskih bakrenih novaca IV. stoljeća posl. Kr. u Vinkovcima.

11. kolovoza 1909. našli su radnici Stevo Pandža i Ilija Injac prigodom kopanja jarka za polaganje plinskih cijevi u Vinkovcima pred kućom br. 26 u Krnjaš-
ulici oko 3 kgr. bakrenih novaca iz druge polovine IV. stoljeća posl. Kr., koji su
tamo negda u staro vrijeme namjerice zakopani bili. O tom nahodaju obavijestio je
još isti dan vinkovačko općinsko poglavarstvo profesor zemunske realke Andrija
Mirosavljević, na što je općinsko poglavarstvo nađene novce preuzelo i kr. kotarskoj
oblasti u Vinkovcima uručilo. Nekoliko dana zatim je u Vinkovce izaslani muzejski
kustos Dr. Viktor Hoffiller novce od kotarske oblasti primio i radnike primjereno
nagradiio. Dr. Hoffiller je poduzeo iskapanje na mjestu, gdje su se novci našli, ali
se nije više ništa našlo. Kako se nije našlo nikakova traga ulomcima kakove posude,
te kako su i radnici izjavili, da takovih nisu našli, to je novac samo mogao biti ili
direktno u zemlju sasut ili se je nalazio u kakovoj kesi ili vreći, koja je tečajem
vremena istrunula.

Za ustanovljenje vremena i povoda zakopavanju ove skupine novaca od
važnosti su dva novca cara Valentinijana II., koji su među tima novcima bili. Va-
lentinijan II. je carski naslov primio 23. studenoga 375., par dana iza smrti svoga
oca Valentinijana I. († 17. studenoga 375.), koji je bio, kao i njegov brat i suvladar
Valens (364—378), rodom iz Cibalâ (Vinkovci). Nema stoga sumnje, da su se ovi
novci u Vinkovcima zakopali ne dugo iza navedenoga datuma (ja mislim na g. 376.),
a svakako prije g. 379., kada je postao carem Theodosije, jer od njega u toj sku-
pini nije bilo nijednoga novca. Već prije nastupa Valentinijana II. uznemirivali su
rimsku pokrajinu Pannoniju, u kojoj su se Vinkovci nalazili, opetovano Sarmati,
koji su stanovali na lijevoj strani Dunava, a g. 376. provališe gotski kraljevi Fritigern
i Alavivus preko donjega Dunava u rimsku državu. Ove je iza nekoga vremena htio
car Valens da istjera, ali je 9. kolovoza 378. izgubio protiv njih kod Drinopolja
(Hadrianopolis) bitku i život. Strava, koja je u dunavskim pokrajinama zavlada-
la radi opetovanih provala nemilih barbarskih susjeda i poradi toga nastale pogibije
po imetak i život, najbolje se odsijeva u mnogobrojnom zakopavanju novca, što se
je za to doba moglo mnogo puta ustanoviti. U Hrvatskoj i Slavoniji našle su se u
sama dva zadnja decenija, u koliko je meni poznato, četiri namjerice zakopane veće
skupine bakrenih novaca iz toga vremena. G. 1893. iskopala se je veća količina tak-
ovoga novca u Sv. Šimunu (Markuševcu) kod Zagreba, od kojih su kao dar g. graditelja
Ernesta Ehrlicha u narodni muzej došla 32 komada (Constantius II 6, Valentinianus I.
12, Valens 12, Gratianus 6). G. 1900. iskopala se jedna skupina u Dolnjoj Kupčini
(kotar Pisarovina), od koje je oko 600 komada kupio g. Milan Turković, veleposje-
dnik u Kutjevu a neke komade narodni muzej. I u toj skupini bili su najmlađi ko-
madi od Valentinijana II., ali je ovih bio sasma malen broj. U g. 1909. pada nahodaj
u Vinkovcima (1957 komada), koji se ovdje popisuje, a u g. 1910. nahodaj u Lupo-
glavu (kotar Dugoselo), od kojega je u narodni muzej dospjelo 312 komada (sr.
popis pod br. XXXVI). Za gdjekoji ovakov nahodaj iz istoga vremena valjda nisam
ni doznao a sigurno se je na mnoge i mnoge naišlo i u prijašnje doba. Velik na-
hodaj takovih novaca u panonskom dijelu susjedne Madžarske učinio se g. 1908. u
Veszprému, gdje se je našao velik zemljani lonac sa šest željeznih alatlika i 8681

komadom bakrenih novaca (sr. članak W. Kubitscheka i O. Voettera u Wiener numismatische Zeitschrift. Neue Folge, Band II 1909 str. 117 i sl.). Po tome, što vlasnici ovih novaca nisu više dospjeli, da zakopani novac opet potraže i izvade, jasno izilazi, da je strava bila i te kako opravdana, jer su ti ljudi (a s njima i mnogi drugi) sigurno zaglavili, tako da nisu više do svoga imetka mogli da dođu. Samo da se radi o kakovom sporadičnom slučaju, moglo bi se pomišljati na drugi kakov povod zakopavanju ili na to, da vlasnik nije više mogao da nađe mjesta, gdje si je novce sakrio.

Iz slijedeće se skrižaljke vidi, kako se vinkovački novci dijele po vladarima i po državnim kovnicama. Od 1934 opredjeljivih komada, među kojima ima mnogo okrnjenih i pokidanih, bio je prema tomu oko g. 376. u prometu samo 21 komad, koji se je kovao prije g. 350.; 235 komada kovano je između g. 350. i 361., samo 9 između 361. i 364., a 1669 dakle 86·30% bilo je od Valentinijana I., Valensa, Gracijana i Valentinijana II., dakle iz zadnjih 12 godina.

Ime vladara	Alexandria	Antiochia	Aquileia	Arelate	Constanti-nopolis	Herakleia	Kyzikos	Lugdunum	Nikomedia	Roma	Sirmium	Siscia	Thessalo-nica	?	Ukupno
Constantinus maximus...	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Constantinus II.....	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
Constans.....	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	1	3	8
Constantius II.....	1	4	2	1	8	1	8	1	4	13	14	8	14	116	195
Constantius Gallus.....	3	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	7
Julianus.....	—	1	5	2	5	—	3	2	1	5	4	2	2	17	49
Jovianus.....	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2
Valentinianus I.....	4	—	60	5	5	—	2	3	1	54	3	322	93	27	579
Valens.....	10	7	116	11	22	4	17	6	5	185	1	235	154	127	900
Gratianus.....	2	—	3	3	2	—	—	1	—	19	—	107	51	—	188
Valentinianus II.....	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Neopredijeljeni novci...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	23
Ukupno...	20	12	189	24	43	5	33	13	12	279	22	675	316	314	1957
U %...	1·02	0·61	9·66	1·23	2·20	0·26	1·69	0·66	0·61	14·26	1·12	34·49	16·15	16·04	100·00
Ako se ne uvaži po kovnicama neopredijeljenih 314 kom., u %....	1·22	0·73	11·50	1·46	2·62	0·31	2·01	0·79	0·73	16·98	1·34	41·08	19·23	—	100·00

Po kovnicama najviše je u Dolnjoj Pannoniji naravno bio u prometu novac domaće gornjopannonske kovnice Siscije (41·08%), koja je u 2½ stoljeća svoga postojanja kovala uprav ogromne količine raznoga ponajviše bakrenoga novca. Kraj sisačkih gotovo posvema iščezavaju proizvodi još mnogo bliže kovnice u Sirmiju (1·34%). To dokazuje, da se je ovdje za Valentinijana I. i njegovih suvladara samo sasma malo kovalo. Dosta obilno su zastupane i dalnje tri najbliže kovnice Thessalonica (19·23%), Roma (16·98%) i Aquileia (11·50%). Iz ostalih kovnica, koje su dalje ležale, dospjelo je u pannoski promet samo malo novaca. Još najviše iz Constantinopola (2·62%), Kyzika (2·01%) i Arelata (1·46%) a sasma malo iz Alexandrije

(1·22 ‰), Lugduna (0·79 ‰), Nikomedije (0·73 ‰), Antiochije (0·73 ‰) i Herakleje (0·31 ‰). Kovnica Treveri nije nijednim komadom zastupana, jer se tamo nije više bakreni novac kovao.

Sisačka kovnica imala je između g. 364. i 375. četiri oficine (A, B, Γ i Δ), u kojima su se uporedo kovali novci sa reverzima *Gloria Romanorum* i *Securitas reipublicae*, i to tako, da su se novci sa reverzom *gloria* kovali u 2. i 3. oficini (B i Γ) za Valentinijana I., Valensa i Gracijana a za Gracijana još i u 4. oficini (Δ). Novci sa reverzom *securitas* kovali su se za Valensa u 1. oficini (A), za Valentinijana I. ponajviše u 3. i 4. oficini (Γ i Δ) a ponešto i u prvoj (A), za Gracijana samo kratko vrijeme u prvoj i četvrtoj (A i Δ). Sa jednim i drugim reverzom ima mogo emisija, koje se razlikuju po kojekakovim slovima i znakovima, smještenim u polju kraj figura. Ista slova i znakovi opetuju se kod jednoga i drugoga reverza, samo su zamijenjene strane, gdje su smješteni. I slova i znakovi moraju se shvatiti kao kontrolni biljezi činovnika sisačke kovnice. Broj raznih emisija iz sisačke kovnice je tako velik, da ih se ne može smjestiti u 11 godina Valentinijanova vladanja, nego se mora na to pomišljati, da se je u jednoj godini prosječno izdalo više od tri emisije.

Kovnica Sirmium radila je i za Valentinijana I. i njegovih suvladara samo u dvije oficine (A i B), ali u takovim malenim emisijama, da izgleda, kao da se je samo htjela afirmirati. Kasnije je samo još kratko vrijeme postojala a proizvodila je samo zlatni novac u manjem opsegu.

Kovnica Thessalonica za istih je vladara radila u četiri oficine (A, B, Γ, Δ), dok je još nedavno kao i sisačka imala pet. I ona se je odlikovala velikim brojem emisija, što vrijedi i za kovnicu u Aquileji, koja je imala samo dvije oficine (P i S). Kovnica Roma sa četiri oficine imala je samo tri emisije, od kojih je ona sa potpuno ispisanim brojem (prima, secunda, tertia, quarta) bila veoma obilna.

O djelovanju ostalih državnih kovnica rimskih u doba između g. 364. i 375. po vinkovačkom se nađaju ne dobiva potpuna slika, pa stoga o njima ovdje neću ni da govorim.

U vinkovačkom nađaju bili su slijedeći novci zastupani:

<i>Constantinus maximus</i> (306–337).	GLORIA EXERCITVS Dva vojnika i izmed njih bojni znak. <u>SMTSA</u>
1. DV CONSTANTINVS PT AVGG Glava s koprenom na d.	Cohen n. d. VII ² 257, 246 (Constantinus max., pogrešno dodjelenje). Kovnica <i>Thessalonica</i> .
<u>VN MR</u> Stojeći car s koprenom.	1 kom.
<u>SMKε</u> · <u>SMK?</u>	<i>Constans</i> (333–350).
Cohen Monn. imp. VII ² 313, 716. Kovani iza careve smrti. Kovnica <i>Kyzikos</i> .	4. DN CONSTANS P F AVG Poprsje na d. FEL TEMP REPARATIO Phoenix na lomači.
<i>Constantinus II.</i> (317–340).	<u>BSIS</u>
2. CONSTANTINVS IVN NOB C Poprsje na d.	Cohen n. d. VII ² 408, 22. Kovnica <i>Siscia</i> . 1 kom.
CLARITAS REIPVB Stojeći Sol s krugljom	5. FL IVL CONSTANS NOB C Poprsje na d. Kao br. 3. <u>SMKB</u>
<u>C S</u>	Cohen n. d. VII ² 413, 50. Kovnica <i>Kyzikos</i> .
na l. <u>SARL</u>	1 kom.
Cohen n. d. VII ² 369, 44. Kovnica <i>Arelate</i> .	6. D N FL CONSTANS AVG Poprsje na d. SECVRITAS REIP Stojeća Securitas sa žezlom i stupom. <u>R Ø Q</u>
1 kom.	
3. CONSTANTINVS P F AVG Poprsje na d.	

- Cohen n. d. VII² 419, 102. Kovnica *Roma*.
1 kom.
7. CONSTANS P F AVG Poprsje na d.
VICTORIAE DD AVGG Q NN Dvije Vic-
torije. $\frac{M}{IIII}$
- Cohen n. d. VII² 431, 176. Kovnica *Arelate*.
1 kom.
8. Kao br. 7, ali sa $\frac{SMTST}{}$ Kovnica *Thes-*
salonica. 1 kom.
9. Kao br. 7, ali sa $\frac{grančica}{//SL?}$ i $\frac{grančica}{IIII}$ (2)
3 kom.
- Constantius II.* (323–361).
10. D N CONSTANTIVS P F AVG Poprsje
na d.
FEL TEMP REPARATIO Na l. okrenuti sto-
jeći car ubija kopljem konjanika, koji se drži
svomu konju za vrat. $\frac{M}{ANS}$, $\frac{M}{AN\theta}$,
 $\frac{M}{CONSA}$ (2).
- Cohen n. d. VII² 447, 45. Kovnice *Antiochia*
i *Constantinopolis*. 4 kom.
11. Kao br. 10.
FEL TEMP REPARATIO Na l. okrenuti sto-
jeći car ubija kopljem konjanika, koji leži na
svom konju i diže moleć ruku.
- Arelate* $\frac{D}{SCON}$ 1 kom.
- Constantinopolis* $\frac{CONSA}{}$, $\frac{CONSA}{}$
2 kom.
- Kyzikos* $\frac{M}{SMK\epsilon}$, $\frac{S}{SMK/}$ 2 kom.
- Nikomedija* $\frac{A}{SMNI}$, $\frac{A}{SMNA}$, $\frac{?}{SMNA}$
3 kom.
- Roma* $\frac{R\cdot P}{}$, $\frac{RQ}{}$ (3), $\frac{R\Omega B}{}$, $\frac{R\cdot M\cdot P}{}$
6 kom.
- Sirmium* $\frac{M}{ASIRM}$ (2), $\frac{M}{SIRM*}$ 3 kom.
- Siscia* $\frac{M}{BSISS}$, $\frac{M}{FSISS}$, $\frac{M}{BSISS}$ (2),
 $\frac{M}{FSISD}$ 5 kom.
- Thessalonica* $\frac{P}{SMTS}$ (2), $\frac{M}{SMTSI}$ (4)
6 kom.
- Nejasni kovnički biljezi. 49 kom.
Cohen n. d. VII² 447, 47.
12. CONSTANTIVS AVG Glava na d.
Kao br. 3. $\frac{SM}{}$
Cohen n. d. 455, 95 1 kom.
13. FL IVL CONSTANTIVS NOB C Poprsje
na d.
GLORIA EXERCITVS Dva vojnika i izmed
njih dva bojna znaka. $\frac{RBT}{}$
Cohen n. d. VII² 455, 104. Kovnica *Roma*.
1 kom.
14. Kao br. 10.
SPES REIPVBLICE Stojeći car s krugljom
i kopljem na l.
Alexandria $\frac{ALEA}{}$ 1 kom.
Antiochia $\frac{ANZ}{}$ 1 kom.
Aquileia $\frac{AQS}{}$ 2 kom.
Constantinopolis $\frac{CONSA}{}$ (2), $\frac{C}{CONS}$
3 kom.
Herakleia $\frac{SMHB}{}$ 1 kom.
Kyzikos $\frac{I}{SMK\epsilon}$ (5), $\frac{I}{SMKS}$ 6 kom.
Lugdunum $\frac{RPLG}{}$ 1 kom.
Nikomedija $\frac{SMNI}{}$ 1 kom.
Roma $\frac{R\cdot T}{}$, $\frac{R\cdot Q}{}$, $\frac{R\cdot B}{}$, $\frac{R\Omega P}{}$ (2),
 $\frac{R\Omega S}{}$ 6 kom.
Sirmium $\frac{S}{ASIRM}$ (7), $\frac{S}{ASIRM}$ (4) 11 kom.
Siscia $\frac{*}{ASIS}$, $\frac{*}{BSIS}$, $\frac{*}{ASIS}$ 3 kom.
Thessalonica $\frac{SMTSB}{}$ (2), $\frac{SMTSI}{}$ (2),
 $\frac{*}{SMTSA}$ (2), $\frac{*}{SMTSA}$ (2) 8 kom.
- Nejasni kovnički biljezi. 60 kom.
Cohen n. d. VII² 468, 188.
15. CONSTANTIVS P F AVG Poprsje na d.
VICTORIA AVGG Na l. stupajuća Victorija
s vijencem i palmom. Kovnički biljeg se ne vidi.
Možda Cohen n. d. VII² 472, 209 1 kom.
16. Kao br. 15.
Kao br. 7. Kovnički biljezi se ne vide.
Cohen n. d. VII² 484, 293 3 kom.
17. Kao br. 10. Glava na d.
VOT XX MVLT XXX u lovorovu vijencu.
Antiochia SMANZ 1 kom.

- Constantinopolis* CON||| 1 kom.
 Nejasni kovnički biljezi. 2 kom.
 Cohen n. d. VII² 492, 335.
- Constantius Gallus* (351—354).
18. D N FL CL CONSTANTIVS NOB CAES
 Gologlavo poprsje na d.
 Kao br. 11.
- Constantinopolis* $\overline{\text{CONSI}}$ 1 kom.
- Roma* $\overline{\text{R}\epsilon}$ 1 kom.
 Cohen n. d. VIII² 33, 12.
19. D N CONSTANTIVS IVN NOB C Gologlavo poprsje na d.
 Kao br. 11. Kovnički biljeg se ne vidi.
 Cohen n. d. VIII² 33, 14 1 kom.
20. D N CONSTANTIVS NOB CS Gologlavo poprsje na d.
 Kao br. 11. $\overline{\text{SMNI}}$ (?)
 Cohen n. d. VIII² 33, 16 dif. Kovnica *Nikomedía*. 1 kom.
21. D N CONSTANTIVS NOB CAES Gologlavo poprsje na d.
 Kao br. 11. $\overline{\text{ALEA}}$ (2), $\overline{\text{ALE}\Delta}$
 Cohen n. d. VIII² 33, 18. Kovnica *Alexandria*. 3 kom.
- Julianus* (355—363).
22. D N IVLIANVS NOB C Gologlavo poprsje na d.
 Kao br. 11. $\overline{\text{M}}$
 $\overline{\Delta\text{SISD}}$
 Cohen n. d. VIII² 45, 13. Kovnica *Siscia*. 1 kom.
23. D N IVLIANVS NOB CAES Gologlavo poprsje na d.
 Kao br. 11.
- Antiochia* $\overline{\text{ANI}}$ 1 kom.
- Aquileia* $\overline{\text{AQT}}$ 2 kom.
24. D N CL IVLIANVS NOB CAES Gologlavo poprsje na d.
 Kao br. 11.
- Constantinopolis* $\overline{\text{M}}$
 $\overline{\text{CONSI}}$ 1 kom.
- Thessalonica* $\overline{\text{M}}$
 $\overline{\text{SMTS}}$ 1 kom.
 Cohen n. d. VIII² 45, 19.
25. Nečitljiv napis. Gologlavo poprsje na d.
 Kao br. 11. Nečitljivi kovnički biljezi. 6 kom.
26. Kao br. 22.
 Kao br. 14.
- Sirmium* $\overline{\text{ASIRM}}$, $\overline{\text{BSIRM}}$ (2), $\overline{\text{S}}$
 $\overline{\text{BSIRM}}$ 4 kom.
- Siscia* $\overline{\Delta\text{SIS}}$ 1 kom.
 Cohen n. d. VIII² 48, 42.
27. Kao br. 23.
 Kao br. 14.
- Aquileia* $\overline{\text{AQT}}$ (2), $\overline{\text{AQT}}$ 3 kom.
- Arelate* $\overline{\text{VA}}$
 $\overline{\text{TCON}}$ 2 kom.
 Nejasan kovnički biljeg. 1 kom.
 Cohen n. d. VIII² 48, 43.
28. D N CL IVLIANVS N C Gologlavo poprsje na d.
 Kao br. 14. Nejasni kovnički biljezi.
 Cohen n. d. VIII² 49, 44. Valjda kovnica
Roma. 2 kom.
29. Kao br. 24.
 Kao br. 14.
- Constantinopolis* $\overline{\text{CONSP}}$, $\overline{\text{C}}$
 $\overline{\text{CONS}}$ (2) 3 kom.
- Thessalonica* $\overline{\text{SMTS}\epsilon}$ 3 kom.
 Nejasni kovnički biljezi. 3 kom.
30. D N FL CL IVLIANVS NOB C Gologlavo poprsje na d.
 Kao br. 14.
- Kyzikos* $\overline{\text{SMKI}}$ 3 kom.
 Nejasni kovnički biljeg. 1 kom.
 Cohen n. d. VIII² 49, 47.
31. Nečitljiv napis. Gologlavo poprsje na d.
 Kao br. 14. Nejasni kovnički biljezi. 6 kom.
32. D N IVLIANVS P F AVG Poprsje s dijademom na d.
 Kao br. 14. $\overline{\text{SMNA}}$
 Cohen n. d. VIII² 49, 48. Kovnica *Nikomedía*. 1 kom.
33. FL CL IVLIANVS P P AVG Poprsje s dijademom na d.
 Kao br. 14. $\overline{\text{RSLG}}$, $\overline{\text{||||}}$
 Cohen n. d. VIII² 49, 49. Kovnica *Lugdunum*. 2 kom.
34. D N FL CL IVLIANVS P F AVG Bradato poprsje s dijademom na d.
 VIRTVS EXERCITVS Stojeći car s bojnim znakom i štitom. $\overline{\text{CONS}}$

Cohen n. d. VIII² 53, 74. Kovnica *Constantinopolis*. 1 kom.

35. FL CL IVLIANVS P F AVG Poprsje s dijamdom na d.

VIRTVS ROMANOR Na d. stupajući car, s kacigom na glavi i tropejem u l. ruci, vuče za kosu klečećega zarobljenika. \overline{RQT} (2), $\overline{///}$

Cohen n. d. VIII² 54, 82. Kovnica *Roma*. 3 kom.

Jovianus (363–364).

36. DN IOVIANVS P F AVG Poprsje na d. VOT V MVLT X u lovorovu vijencu. Dole A QVILP

Cohen n. d. VIII² 79, 35. Kovnica *Aquileia*. 1 kom.

37. Kao br. 37. Dole VRB · ROM /

Cohen n. d. VIII² 79, 37. Kovnica *Roma*. 1 kom.

Valentinianus I. (364–375).

38. DN VALENTINIANVS P F AVG Poprsje na d.

GLORIA ROMANORVM Na d. stupajući car s labarom u l. ruci, vuče za kosu klečećega zarobljenika.

Aquileia \overline{SMAQP} (3), \overline{SMAQS} (6)

\overline{SMAQP} · , \overline{SMAQS} · (2)

\overline{SMAQP} * , \overline{SMAQS} * (2)

\overline{SMAQP}

\overline{SMAQS}

\overline{SMAQP} (8)

\overline{SMAQP} (2), \overline{SMAQS} (3)

\overline{SMAQP} (2) 32 kom.

Arelate \overline{SCON} (2), \overline{CONS} , \overline{CONS} 4 kom.

Constantinopolis \overline{CONSPA} , \overline{CONSPB} 2 kom.

Kyzikos \overline{SMKA} , \overline{SMKI} 2 kom.

Lugdunum $\overline{LVG·S}$, \overline{LVGSP} , \overline{LVG} 3 kom.

Roma \overline{RP} \overline{RQ}

RTERTIA (2), RQVARTA 5 kom.

Siscia. Vidi skrižaljku.

Thessalonica \overline{TESB} (7)

\overline{TESA} \overline{TESB} (2)

\overline{TESA}

\overline{TES} (2) \overline{TES} (8) \overline{TES} (5) \overline{TES}

\overline{TES} (4) \overline{TES} (8) \overline{TES} (2)

\overline{TES} (7) \overline{TES} (6)

\overline{TES} (3) \overline{TES} \overline{TES} (3)

\overline{TES}

Nejasno sa TES (4).

61 kom.

Nejasni kovnički biljezi.

12 kom.

Cohen n. d. VIII² 88, 12.

39. Kao br. 38.

RESTITVTOR REIP Stojeći car s labarom i malom Victorijom.

Aquileia \overline{SMAQP} 1 kom.

Constantinopolis \overline{CONSPI} 1 kom.

Sirmium \overline{ASIRM} (2) 2 kom.

Thessalonica \overline{TESA} 1 kom.

Nejasni kovnički biljeg. 1 kom.

Cohen n. d. VIII² 89, 21.

40. Kao br. 38.

SECVRITAS REIPVBLICAE Na l. stupajuća Victorija s vijencem i palmom.

Alexandria \overline{ALEA} (2) \overline{ALEB} (2) 4 kom.

Aquileia \overline{SMAQP} (6) \overline{SMAQS} (2)

\overline{SMAQS}

\overline{SMAQS}

* \overline{SMAQP} (2) * \overline{SMAQS}

* \overline{SMAQP} (2) * \overline{SMAQS} (2)

\overline{SMAQS} (2)

\overline{SMAQP} (2) \overline{SMAQS}

\overline{SMAQP} \overline{SMAQS}

\overline{SMAQP} \overline{SMAQS}

\overline{SMAQP} \overline{SMAQS}

\overline{SMAQS}

\overline{SMAQS} 27 kom.

	$\frac{\Omega \Gamma}{TES} (3)$	$\frac{\Omega \Delta}{TES} (3)$		<i>Arelate</i>	OF I CONST	OF II CONST (3)	4 kom.
$\frac{\Omega \dot{A}}{TES} (5)$	$\frac{\Omega \dot{B}}{TES} (7)$	$\frac{\Omega \dot{\Gamma}}{TES} (6)$	$\frac{\Omega \dot{\Delta}}{TES} (10)$	<i>Constanti-</i> <i>nopolis</i>	CONSB	CONSD (2)	
		$\frac{\Omega \dot{\Gamma}}{TES^*}$			CONSS	CONS (4)	
$\frac{V \overset{*}{A}}{TES} (3)$	$\frac{V \overset{*}{B}}{TES}$	$\frac{V \overset{*}{\Gamma}}{TES} (3)$	$\frac{V \overset{*}{\Delta}}{TES} (3)$		$\overset{*}{CONSS}$		
$\frac{Z \overset{*}{A}}{TES}$	$\frac{Z \overset{*}{\Gamma}}{TES}$	$\frac{Z \overset{*}{\Delta}}{TES} (2)$			$\Omega \overset{*}{CONSB}$	$\Omega \overset{*}{CONSD}$	
		$\frac{\Delta P}{TES}$		<i>Herakleia</i>	SMHB	$\overset{*}{SMHB} (2)$	3 kom.
Nejasni biljezi sa TES (2). 94 kom.				<i>Kyzikos</i>	SMKA (2)	SMKB (3)	
Nejasni kovnički biljezi. 37 kom.					SMKI (3)	SMKΔ (2)	10 kom.
Cohen n. d. VIII ² 103, 11.				<i>Lugdunum</i>	OF I LVGV (3)	OF I LVGAP	OF I LVGPD
42. Kao br. 41.							5 kom.
Kao br. 39				<i>Nikomedia</i>	SMNI (2)	SMNΔ	3 kom.
Cohen n. d. VIII ² 108, 29. Kovnica <i>Constantinopolis</i> .				<i>Roma</i>	RB	RT	
43. Kao br. 41.					SMØRP (4)	SMØRB (4)	
Kao br. 40.					SMØRT (3)	SMØRQ (2)	
<i>Alexandria</i>	$\overline{ALEA} (3)$	\overline{ALEB}	$\overline{ALE\Gamma} (2),$		$\overline{R \cdot PRIMA} (29)$	$\overline{R \cdot SECVNDA} (33)$	
	$\overline{ALE\Delta} (2)$		8 kom.		$\overline{R \cdot TERTIA} (26)$	$\overline{R \cdot QVARTA} (33)$	
<i>Antiochia</i>	$\overline{ANT\Delta} (2)$	\overline{ANTZ}	3 kom.	Nejasni biljezi sa R (34)			171 kom.
<i>Aquileia</i>	$\overline{SMAQP} (6)$	$\overline{SMAQS} (7)$		<i>Siscia</i> . Vidi skrižaljku.			
	$\overline{SMAQP} (5)$	$\overline{SMAQS} (2)$		<i>Thessalonica</i>	$\overline{TESA} (3)$	$\overline{TES\Delta} (9)$	
	$\overline{*SMAQP} (5)$	$\overline{*SMAQS}$			$\overline{.TESA} (3)$		
	$\overline{*SMAQP}$	$\overline{*SMAQS} (2)$			$\overline{*TESA} (3)$	$\overline{*TES\Delta} (7)$	
	$\overline{*SMAQP}$	$\overline{*SMAQS}$				$\frac{\Delta}{? TES}$	
	$\overline{*SMAQP} (2)$	$\overline{*SMAQS}$		$\frac{\overset{*}{A} \overset{*}{TES}}$	$\frac{\overset{*}{B} \overset{*}{TES}}$	$\frac{\overset{*}{\Gamma} \overset{*}{TES} (3)}$	$\frac{\overset{*}{\Delta} \overset{*}{TES} (7)}$
	$\overline{*SMAQP}$	$\overline{*SMAQS}$		$\frac{\dot{A} \Omega}{TES} (2)$	$\frac{\dot{B} \Omega}{TES} (5)$	$\frac{\dot{\Gamma} \Omega}{TES}$	$\frac{\dot{\Delta} \Omega}{TES} (3)$
	$\overline{A SMAQP} (13)$	$\overline{A SMAQS} (3)$		$\frac{\overset{*}{V} A}{TES} (5)$			$\frac{\overset{*}{V} \Delta}{TES} (2)$
	$\overline{B SMAQP}$	$\overline{B SMAQS} (3)$		$\frac{\overset{*}{Z} A}{TES}$			
	$\overline{B SMAQP}$	$\overline{B SMAQS} (6)$					
	$\overline{E SMAQP}$			Nejasni biljezi sa TES (2). 60 kom.			
				Nejasni kovnički biljezi. 90 kom.			
Nejasni biljezi za SMAQ (4) 69 kom.				Cohen n. d. VIII ² 110, 47.			

Gratianus (367—383).

44. D N GRATIANVS AVGG AVG Poprsje na d.

GLORIA NOVI SAECVLI Stojeći car, s labarom i štitom, osvrće se na l.

TCON

Cohen n. d. VIII² 127, 13. Kovnica *Arelate*.
3 kom.

45. D N GRATIANVS P F AVG Poprsje na d.
Kao br. 38.

Aquileia $\frac{\cdot \quad | \quad *}{\text{SMAQS} \quad \text{SMAQS}}$ 2 kom.

Constantinopolis $\frac{| \quad ? \quad | \quad * \quad \Omega}{\text{COVS} \quad \text{CONSI}}$ 2 kom.

Siscia. Vidi skrižaljku.

Thessalonica

$\frac{\Omega \quad B}{\text{TES}}$

$\overline{\text{TESI}}$

$\frac{\Omega \quad \dot{\Gamma}}{\text{TES}} (4)$

$\frac{* \quad | \quad *}{\text{TES}} (5)$ $\frac{* \quad | \quad *}{\text{TES}} (6)$ $\frac{* \quad | \quad *}{\text{TES}} (9)$

$\frac{B \quad | \quad P}{\text{TES}}$ $\frac{\Gamma \quad | \quad P}{\text{TES}}$

$\frac{V \quad | \quad *}{\text{TES}}$ $\frac{V \quad | \quad *}{\text{TES}} (5)$ $\frac{V \quad | \quad *}{\text{TES}} (2)$

$\frac{Z \quad | \quad *}{\text{TES}} (2)$ $\frac{Z \quad | \quad *}{\text{TES}}$ $\frac{Z \quad | \quad *}{\text{TES}}$ 40 kom.

Cohen n. d. VIII² 129, 23.

46. Kao br. 45.

Kao br. 40.

Alexandria $\overline{\text{ALEA}}$ $\overline{\text{ALEB}}$ 2 kom.

Aquileia $\overline{\text{SMAQP}}$ 1 kom.

Roma

$\overline{\text{SMØRQ}} (2)$

$\overline{\text{R} \cdot \text{PRIMA}} (3)$ $\overline{\text{R} \cdot \text{SECVNDA}} (2)$

$\overline{\text{R} \cdot \text{TERTIA}} (3)$ $\overline{\text{R} \cdot \text{QVARTA}} (2)$

Nejasni biljezi sa R (7) 19 kom.

Siscia $\frac{D}{* \text{ASISC}} (4)$ $\frac{R}{\cdot \Delta \text{SISC}} (14)$ 18 kom.

Thessalonica $\frac{\dot{\Gamma} \quad | \quad \Omega}{\text{TES}}$

$\frac{* \quad | \quad *}{\text{TES}}$ $\frac{* \quad | \quad *}{\text{TES}} (2)$ $\frac{* \quad | \quad *}{\text{TES}} (4)$

$\frac{* \quad | \quad B}{\text{TES}} (2)$

$\frac{* \quad | \quad \Gamma}{\text{TES}}$ 11 kom.

Cohen n. d. VIII² 130, 34.

47. Kao br. 44.

Kao br. 40. $\frac{\text{OF} \quad | \quad \text{I}}{\text{S} \quad | \quad \text{R}}$
 $\overline{\text{LVGP}}$

Cohen n. d. VIII² 130, 35. Kovnica *Lugdunum*.
1 kom.

Valentinianus II. (375—392).

48. D N VALENTINIANVS IVN P F AVG Poprsje na d.

Kao br. 38. $\frac{\cdot \quad | \quad *}{\text{SMAQP}}$

Cohen n. d. VIII² 142, 24. Kovnica *Aquileia*.
1 kom.

49. Kao br. 48.

Kao br. 40. $\frac{* \quad | \quad \cdot}{\text{SMAQP}}$

Cohen n. d. VII² 143, 32. Kovnica *Aquileia*.
1 kom.

Neopredijeljeni novci: sasma izlizani (5) i ulomci (18) 23 kom.

Biljezi sisačke kovnice	Valentinianus I.		Valens		Gratianus
	Gloria	Securitas	Gloria	Securitas	Gloria
n SISC		A_1	B_1	A_1	
$\cdot n$ SISC	Γ_7	$\Gamma_2 \Delta_8$	B_4	A_8	
$\sphericalangle n$ SISC	Γ_8	Δ_8	B_7	A_9	
$D n$ SISC	Γ_{11}	Δ_{17}	B_{14}	A_{17}	
$\frac{\begin{array}{c} \\ * \\ A \\ \end{array}}{\cdot n \text{ SISC}}$	Γ_5	Δ_5	B_4	A_4	
$\frac{\begin{array}{c} \\ * \\ A \\ \end{array}}{D n \text{ SISC}}$	Γ_{21}	$A_1 \Delta_{12}$	B_{23}	A_{18}	
$\frac{\begin{array}{c} \\ R \\ \end{array}}{\cdot n \text{ SISC}}$	$B_{16} \Gamma_5$	$A_{18} \Delta_{11}$	$B_{12} \Gamma_{12}$	A_5	B_5
$\frac{\begin{array}{c} \\ R \\ \end{array}}{\sphericalangle n \text{ SISC}}$					B_1
$\frac{\begin{array}{c} \\ D \\ \end{array}}{* n \text{ SISC}}$	B_{11}	$A_2 \Delta_{12}$	Γ_{11}	A_4	$B_1 \Gamma_4$
$\frac{\begin{array}{c} \\ D \\ \end{array}}{\cup n \text{ SISC}}$	B_1				Γ_2
$\frac{\begin{array}{c} S D \\ \\ n \text{ SISC} \end{array}}$	B_7	Δ_5		A_3	Γ_8
$\frac{\begin{array}{c} S * \\ \\ D \\ \\ n \text{ SISC} \end{array}}$	B_3	Δ_2	Γ_1	A_1	Γ_2
$\frac{\begin{array}{c} S * \\ \\ F \\ \\ n \text{ SISC} \end{array}}$	B_5	Δ_3		A_3	Γ_1
$\frac{\begin{array}{c} M * \\ \\ F \\ \\ n \text{ SISC} \end{array}}$	B_9	Δ_{11}		A_8	Γ_8
$\frac{\begin{array}{c} M * \\ \\ P \\ \\ n \text{ SISC} \end{array}}$	B_7	$\Gamma_4 \Delta_2$		A_{12}	$\Gamma_5 \Delta_7$
$\frac{\begin{array}{c} M \checkmark \\ \\ P \\ \\ n \text{ SISC} \end{array}}$		Δ_1			
$\frac{\begin{array}{c} \dot{M} * \\ \\ P \\ \\ n \text{ SISC} \end{array}}$				A_1	Δ_1
$\frac{\begin{array}{c} \dot{M} * \\ \\ R \\ \\ O \\ \\ n \text{ SISC} \end{array}}$				A_3	Δ_3
$\frac{\begin{array}{c} M * \\ \\ R \\ \\ O \\ \\ n \text{ SISC} \end{array}}$	B_4	Γ_1			

Biljezi sisačke kovnice	Valentinianus I.		Valens		Gratianus
	Gloria	Securitas	Gloria	Securitas	Gloria
$\frac{F \mid \overset{A}{R}}{n \text{ SISCV}}$	$\frac{\overset{A}{R} \mid F}{n \text{ SISCV}}$	B ₂			
$\frac{Q \mid \overset{A}{R}}{n \text{ SISCV}}$	$\frac{\overset{A}{R} \mid Q}{n \text{ SISCV}}$	B ₂		Γ ₂	
$\frac{Q \mid \overset{*}{K}}{n \text{ SISCV}}$	$\frac{\overset{*}{K} \mid Q}{n \text{ SISCV}}$	B ₁		Γ ₇	
$\frac{Q \mid \overset{K}{P}}{n \text{ SISCV}}$	$\frac{\overset{K}{P} \mid Q}{n \text{ SISCV}}$	B ₁₂		Γ ₃	
$\frac{Q \mid \overset{K}{P}}{n \text{ SISCV}}$		B ₁			
$\frac{Q \mid \overset{R}{A}}{n \text{ SISCV}}$	$\frac{\overset{R}{A} \mid Q}{n \text{ SISCV}}$			Γ ₁	
$\frac{Q \mid \overset{R}{K}}{n \text{ SISCV}}$	$\frac{\overset{R}{K} \mid Q}{n \text{ SISCV}}$			Γ ₃	
$\frac{S \mid \overset{R}{R}}{n \text{ SISCV}}$	$\frac{\overset{R}{R} \mid S}{n \text{ SISCV}}$				A ₁
$\frac{F \mid \overset{A}{R}}{n \text{ SISCX}}$	$\frac{\overset{A}{R} \mid F}{n \text{ SISCX}}$	B ₂		Γ ₄	
$\frac{F \mid \overset{R}{A}}{n \text{ SISCX}}$	$\frac{\overset{R}{A} \mid F}{n \text{ SISCX}}$			Γ ₁	
$\frac{M \mid \overset{*}{R}}{n \text{ SISCX}}$	$\frac{\overset{*}{R} \mid M}{n \text{ SISCX}}$			Γ ₁	
$\frac{Q \mid \overset{*}{R}}{n \text{ SISCX}}$	$\frac{\overset{*}{R} \mid Q}{n \text{ SISCX}}$	B ₃		Γ ₂	
$\frac{S \mid \overset{C}{A}}{n \text{ SISCX}}$	$\frac{\overset{C}{A} \mid S}{n \text{ SISCX}}$	B ₁		Γ ₂	
$\frac{S \mid \overset{R}{A}}{n \text{ SISCX}}$	$\frac{\overset{R}{A} \mid S}{n \text{ SISCX}}$	B ₁			
$\frac{S \mid \overset{C}{A}}{n \text{ SISCN}}$	$\frac{\overset{C}{A} \mid S}{n \text{ SISCN}}$				A ₁
$\frac{F \mid \overset{R}{A}}{n \text{ SISCX}}$	$\frac{\overset{R}{A} \mid F}{n \text{ SISCX}}$	B ₂			

Biljezi sisačke kovnice	Valentinianus I.		Valens		Gratianus
	Gloria	Securitas	Gloria	Securitas	Gloria
$\frac{F}{n} \left \frac{R}{R} \right. \cdot$	$\frac{R}{n} \left \frac{R}{R} \right. \cdot$	B ₁	Γ ₂		
$\frac{F}{n} \left \frac{R}{A} \right. \cdot$	$\frac{R}{n} \left \frac{A}{A} \right. \cdot$	B ₁	Γ ₁	A ₁	Δ ₁
$\frac{F}{n} \left \frac{R}{R} \right. \cdot$	$\frac{R}{n} \left \frac{F}{R} \right. \cdot$		Γ ₁		
$\frac{S}{n} \left \frac{R}{A} \right. \cdot$	$\frac{R}{n} \left \frac{S}{A} \right. \cdot$			A ₁	
$\frac{F}{n} \left \frac{R}{A} \right. \cdot$	$\frac{R}{n} \left \frac{F}{A} \right. \cdot$	B ₂			
$\frac{F}{n} \left \frac{R}{R} \right. \cdot$	$\frac{R}{n} \left \frac{F}{R} \right. \cdot$	B ₁			
$\frac{S}{n} \left \frac{R}{A} \right. \cdot$	$\frac{R}{n} \left \frac{S}{A} \right. \cdot$		Γ ₁		
$\frac{F}{n} \left \frac{R}{R} \right. \cdot$	$\frac{R}{n} \left \frac{F}{R} \right. \cdot$		Γ ₁		
$\frac{S}{n} \left \frac{R}{A} \right. \cdot$	$\frac{R}{n} \left \frac{S}{A} \right. \cdot$		Γ ₂		
$\frac{F}{n} \left \frac{A}{R} \right. \cdot$	$\frac{A}{n} \left \frac{F}{R} \right. \cdot$				Δ ₁
$\frac{S}{n} \left \frac{C}{A} \right. \cdot$	$\frac{C}{n} \left \frac{S}{A} \right. \cdot$				Δ ₁
$\frac{S}{n} \left \frac{C}{R} \right. \cdot$	$\frac{C}{n} \left \frac{S}{R} \right. \cdot$				Δ ₁
$\frac{S}{n} \left \frac{R}{A} \right. \cdot$	$\frac{R}{n} \left \frac{S}{A} \right. \cdot$			A ₁	
$\frac{Q}{n} \left \frac{*}{K} \right. \cdot$	$\frac{*}{n} \left \frac{Q}{K} \right. \cdot$			A ₅	Δ ₅
$\frac{Q}{n} \left \frac{K}{P} \right. \cdot$	$\frac{K}{n} \left \frac{Q}{P} \right. \cdot$			A ₆	Δ ₇
$\frac{Q}{n} \left \frac{*}{R} \right. \cdot$	$\frac{*}{n} \left \frac{Q}{R} \right. \cdot$			A ₅	Δ ₅

Biljezi sisačke kovnice	Valentinianus I.		Valens		Gratianus
	Gloria	Securitas	Gloria	Securitas	Gloria
$\frac{F \overset{A}{\underset{R}{\text{R}}}}{n \text{ SISCE}}$	$\frac{\overset{A}{\underset{R}{\text{R}}} F}{n \text{ SISCE}}$				Δ_1
$\frac{Q \overset{A}{\underset{R}{\text{R}}}}{n \text{ SISCE}}$	$\frac{\overset{A}{\underset{R}{\text{R}}} Q}{n \text{ SISCE}}$			A_2	Δ_3
$\frac{Q *}{n \text{ SISCE}}$	$\frac{* Q}{n \text{ SISCE}}$				Δ_2
$\frac{Q \overset{R}{\underset{K}{\text{K}}}}{n \text{ SISCE}}$	$\frac{\overset{R}{\underset{K}{\text{K}}} Q}{n \text{ SISCE}}$			A_4	
$\frac{F \overset{R}{\underset{A}{\text{A}}}}{n \text{ SISCVE}}$	$\frac{\overset{R}{\underset{A}{\text{A}}} F}{n \text{ SISCVE}}$			A_7	Δ_1
$\frac{F \overset{R}{\underset{R}{\text{R}}}}{n \text{ SISCVE}}$	$\frac{\overset{R}{\underset{R}{\text{R}}} F}{n \text{ SISCVE}}$			A_{10}	Δ_4
Nejasni biljezi		2			

XXXVI. Nahađaj rimskih bakrenih novaca IV. stoljeća posl. Kr. u Lupoglavu (kotar Dugoselo).

Veća skupina sličnih bakrenih rimskih novaca, kao što su oni iz vinkovačkoga nahađaja, o kojem je u predidućem članku bilo govora, iskopala se g. 1910. prigodom regulacije potoka Zeline kod Lupoglava (kotar Dugoselo). Kulturno-tehnički odsjek kr. zemaljske vlade dostavio je narodnomu muzeju 312 komada tih novaca, ali je nahađaj sigurno bio znatno veći, pa su ga radnici, držeć kao obično previše do vrijednosti ovakovih novaca, razgrabili. Novci ovoga nahađaja kvalitativno su mnogo lošiji od onih iz vinkovačkoga, čemu je najviše krivo, što su bili pohranjeni u podvodnom tlu. Sigurno će biti mnogo kriva i kemička sastojina, što su ti novci vanredno krhki, pa ih se je veoma mnogo pokidalo, okrhalo i na sitne komadiće izlomilo. Poradi toga se je jedva polovina novaca mogla po vladarima razvrstati a samo jedna četvrtina još i po kovnicama. Od vladara zastupani su:

Constantius II. sa	11 komada.
Julianus sa	6 „
Jovianus sa	1 „
Valentinianus I. sa	60 „
Valens sa	61 „
Gratianus sa	15 „
a neopredjeljivih je	158 „

Po kovnicama se je opredjelilo: iz Siscije 55, iz Thessalonike 18, iz Aquileje 14, iz Sirmija 2, a po 1 komad iz Alexandrije, Arelata, Constantinopola, He-

rakleje, Kyzika, Lugduna i Rome, dok se kod 216 komada nije kovnica mogla opredijeliti. Kovnica Roma je zato tako slabo zastupana, što su njezini proizvodi u Valentinijanovo doba među svima obično najlošije kovani, pa je sigurno iz nje velik dio poblize neopredjeljivih komada.

Lupoglavska skupina novaca sigurno je istim povodom i u isto doba (oko g. 376. posl. Kr.) zakopana bila kao i vinkovačka. Što se u njoj nije našao nijedan novac od Valentinijana II. nije još dokaz, da su se ti novci godinu dana ili još prije zakopali. Njegovih je novaca u prvi kraj bilo sasamalo u prometu, pa bi bio samo slučaj, da se je među samo 312 komada našao makar i jedan, kada su u skoro sedam puta većem vinkovačkom nahodaju bila samo dva.

Novci iz Lupoglava, u koliko su se opredijeliti mogli, slijedeći su:

Constantius II. (323—361).

1. D N CONSTANTIVS P F AVG Poprsje na d.; iza njega M

FEL TEMP REPARATIO Car ubija konjanika

AQP

Cohen Monn. Imp. VII² 447, 47. Kovnica Aquileia. 1 kom.

2. Isto, ali bez slova iza poprsja na prednjoj strani.

Sirmium M BSIRM 1 kom.

Siscia M SIS 1 kom.

Nejasni kovnički biljezi. 5 kom.

3. Kao br. 2.

SPES REIPVBLICE Stojeći car s krugljom i kopljem na l.

Sirmium S ASIRM 1 kom.

Nejasni kovnički biljezi. 2 kom.
Cohen n. d. VII² 468, 188.

Julianus (355—363).

4. Nečitljiv napis. Gologlavo poprsje na d. Kao br. 1. Nejasni kovnički biljezi. 2 kom.

5. Kao br. 4.

Kao br. 3.

Alexandria ALEA 1 kom.

Nejasni kovnički biljezi. 2 kom.

6. D N FL CL IVLIANVS P F AVG Poprsje s oklopom, kacigom i štitom na l.

VOT X MVLTT XX u lovor vijencu. Nejasan kovnički biljeg.

Cohen n. d. VIII² 62, 151 1 kom.

Jovianus (363—364).

7. D N IOVIANVS P F AVG Poprsje na d. VOT V MVLTT X u lovor vijencu. Nejasan kovnički biljeg.

Cohen n. d. VIII² 79, 35 1 kom.

Valentinianus I. (364—375).

8. D N VALENTINIANVS P F AVG Poprsje na d.

GLORIA ROMANORVM Car s labarom i klečeći zarobljenik.

Aquileia SMAQS SMAQS SMAQP 3 kom.

Lugdunum O F II LVGAS (?) 1 kom.

Roma R.PRIMA 1 kom.

Siscia D SISC R M F B SISC (3)

Q K BSISCV 6 kom.

Thessalonica TESB TES TES

V F TES (2) 5 kom.

Nejasni kovnički biljezi. 17 kom.
Cohen n. d. VIII² 88, 12.

9. Kao br. 8.

SECVRITAS REIPVBLICAE Na l. stupajuća Victorija s vijencem i palmom.

Aquileia SMAQ 1 kom.

Heraclea SMH 1 kom.

Siscia $\frac{*}{A} | \frac{}{\Delta SISC}$ $\frac{R}{\cdot ASISC}$ (4) $\frac{D}{* \Delta SISC}$

$\frac{*}{P} | M$ $\frac{*}{R} | \frac{O}{Q}$ $\frac{K}{P} | Q$

$\frac{}{\Gamma SISC}$ (2) $\frac{}{\Gamma SISC \Sigma}$ $\frac{}{\Gamma SISC V}$

$\frac{R}{A} | F$ $\frac{R}{A} | S$

$\frac{}{\Gamma SISC S}$ $\frac{}{\Gamma SISC K}$ 12 kom.

Thessalonica $\frac{}{TESA}$ $\frac{*}{TESA}$ $\frac{*}{\Gamma} | \frac{*}{TES}$

$\frac{*}{V} | A$

$\frac{}{TES}$ 4 kom.

Nejasni kovnički biljezi. 9 kom.

Cohen n. d. VIII² 92, 37.

Valens (364–378).

10. D N VALENS P F AVG Poprsje na d.
Kao br. 8.

Aquileia $\frac{\Omega}{\cdot SMAQS}$ $\frac{\Omega}{SMAQP}$ $\frac{\Omega}{SMAQS}$

3 kom.

Constantinopolis $\frac{}{CON}$ 1 kom.

Siscia $\frac{}{\Delta BSISC}$ $\frac{}{DBSISC}$ $\frac{*}{A} | \frac{}{DBSISC}$ (2)

$\frac{}{\cdot BSISC}$ $\frac{R}{\Delta SISC V}$ $\frac{R}{R}$ $\frac{}{\cdot BSISC}$

7 kom.

Thessalonica $\frac{}{TES \Gamma}$ 3 kom.

Nejasni kovnički biljezi. 21 kom.

Cohen n. d. VIII² 103, 11.

11. Kao br. 10.
Kao br. 9.

Aquileia $\frac{}{SMAQS}$ $\frac{}{\cdot SMAQS}$ 2 kom.

Cyzicus $\frac{}{SMKA}$ 1 kom.

Siscia $\frac{}{\cdot ASISC}$ $\frac{}{\Delta ASISC}$ $\frac{*}{A} | \frac{}{DASISC}$ (3)

$\frac{R}{\cdot ASISC}$ $\frac{*}{F} | M$ $\frac{*}{K} | Q$

$\frac{A}{R} | F$

$\frac{}{ASISC}$ (3) $\frac{}{ASISCR}$ (2)

12 kom.

Thessalonica $\frac{}{TESA}$ 1 kom.

Nejasni kovnički biljezi. 10 kom.

Cohen n. d. VIII² 110, 47.

Gratianus (367–383).

12. D N GRATIANVS AVGG AVG Poprsje
na d.

GLORIA NOVI SAECVLI Stojeći car, s la-
barom i štitom, osvrće se na l. $\frac{}{TCON}$

Cohen n. d. VIII² 127, 13. Kovnica *Arelate*.
1 kom.

13. D N GRATIANVS P F AVG Poprsje na d.
Kao br. 8.

Siscia $\frac{R}{\cdot B SISC}$ $\frac{D}{* B SISC}$ $\frac{M}{\Delta SISC}$ $\frac{*}{P}$

$\frac{Q}{\Delta SISC R}$ $\frac{*}{K}$ $\frac{Q}{\Delta SISC R}$ $\frac{K}{P}$ (2) 6 kom.

Thessalonica $\frac{*}{TES}$ $\frac{*}{A}$ $\frac{*}{TES}$ $\frac{*}{B}$

2 kom.

Nejasni kovnički biljezi. 3 kom.

Cohen n. d. VIII² 129, 23.

14. Kao br. 13.
Kao br. 9.

Thessalonica $\frac{*}{M} | \frac{*}{TES}$ 1 kom.

Nejasni kovnički biljezi. 2 kom.

Cohen n. d. VIII² 130, 34.

Neopredjeljivi komadi: od Valentinijana I. i
Valensa: 1. sa GLORIA ROMANORVM 44 kom.,
od kojih 4 iz sisačke i 1 iz solunske kovnice, 2. sa
SECVRITAS REIPVBLICAE 49 kom., od kojih
4 iz akvilejske, 7 iz sisačke i 1 iz solunske kov-
nice. 3. S nerazlučivim aversom i reversom
65 kom. od neustanovljenih vladara.

Dr. Josip Brunšmid.